

Kürt Sorununda Çatışmalı Süreçte Yaşanan Yaşam Hakkı İhlalleri (1991-2024)

36.409

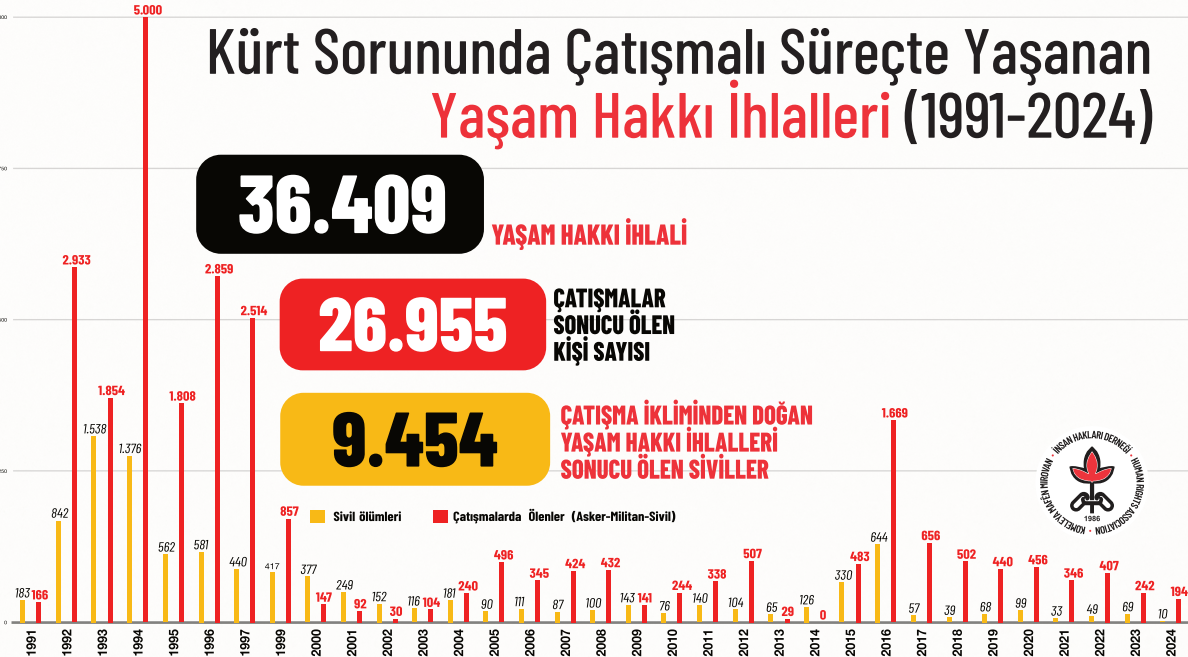
YAŞAM HAKKI İHLALI

26.955

ÇATIŞMALAR
SONUCU ÖLEN
KİŞİ SAYISI

9.454

ÇATIŞMA İKLİMİNDEN DOĞAN
YAŞAM HAKKI İHLALLERİ
SONUCU ÖLEN SİVİLLER

İHD RAPORLARINA GÖRE KÜRT SORUNUNDA ÇATIŞMALI SÜREÇTE YAŞANAN YAŞAM HAKKI İHLALLERİ
(1991-2023)

Yıl	Sivil ölümleri (Köy korucuları tarafından öldürülenler, faili meçhul saldırılar sonucu ölenler, sivilleri hedef alan saldırılar sonucu yaşanan ölümler, mayın ve sähipsiz mühimmat patlaması sonucu ölenler)	Çatışmalarda ölenler (Asker-Militan-Sivil)	TOPLAM YAŞAM HAKKI İHLALI
1991	183	166	349
1992	842	2.933	3.775
1993	1.538	1.854	3.392
1994	1.376	5.000	6.376
1995	562	1.808	2.370
1996	581	2.859	3.440
1997	440	2.514	2.954
1999	417	857	1.274
2000	371	147	524
2001	249	92	341
2002	152	30	182
2003	116	104	220
2004	181	240	421
2005	90	496	586
2006	111	345	456
2007	87	424	511
2008	100	432	532
2009	143	141	284
2010	76	244	320
2011	140	338	478
2012	104	507	611
2013	65	29	94
2014	126	0	126
2015	330	483	813
2016	644	1.669	2.313
2017	57	656	713
2018	39	502	541
2019	68	440	508
2020	99	456	555
2021	33	346	379
2022	49	407	456
2023	69	242	311
2024	10	194	204
Genel Toplam	9.454	26.955	36.409

MSBden yapılan açıklamalara göre, **24 Temmuz 2015** tarihinden itibaren **42.639** kişi Irak Kürt Bölgesel Yönetimi ve Suriye sınırları içerisindeki operasyonlar sırasında etkisiz hale getirildi.

Kürt Sorununda Çatışmalı Süreçte Boşaltılan Köyler

3.428

**BOŞALTILAN
KÖY ve MEZRA
SAYISI (RESMİ)**

TBMM 20. Dönem Boşaltılan Köyler
Araştırma Komisyonu Raporu'na göre
20 ilde 905 köy ve 2.523 mezra olmak
üzere toplam 3.428 yerleşim birimi
zorla boşaltıldı.

378.335

**YERİNDEN
EDİLEN
KİŞİ SAYISI**

İçişleri Bakanlığının TBMM Boşaltılan Köyler
Araştırma Komisyonu Raporu'na verdiği bilgi.

2.714

**İHD'NİN 1993-1997 YILLARI
ARASINDA BOŞALTILDIĞINI
TESPİT ETTİĞİ KÖY/MEZRA**

1 - 3 milyon insan

**ALANDA ÇALIŞAN STK'LARIN
YERİNDEN EDİLDİĞİNİ
TAHMİN ETTİĞİ KİŞİ SAYISI**

	TOPLU MEZAR İDDİALARI		AÇILAN TOPLU MEZARLAR		TOPLAM	
	MEZAR SAYISI	KİŞİ SAYISI	MEZAR SAYISI	KİŞİ SAYISI	MEZAR SAYISI	KİŞİ SAYISI
DIYARBAKIR	41	382	8	77	49	459
SİİRT	40	585	1	8	41	593
BİTLİS	40	559	4	24	44	583
HAKKARİ	37	363			37	363
BİNGÖL	39	461	1	38	40	499
VAN	25	296			25	296
ŞIRNAK	19	266	5	14	24	280
MARDİN	15	100	11	39	26	139
BATMAN	12	191	1	11	13	202
DERSİM	9	275	2	14	11	289
AĞRI	4	78			4	78
MALATYA	3	17			3	17
ANTALYA	3	16			3	16
ELAZIĞ	2	54	1	1	3	55
MARAŞ	2	15			2	15
SİVAS	2	68			2	68
URFA	1	15	1	1	2	16
KARS	2	8			2	8
İĞDIR	1	14			1	14
MUŞ	1	3			1	3
ARDAHAN	1	19			1	19
ADIYAMAN	1	17			1	17
ANTEP	1	10			1	10
HATAY	1	8			1	8
ERZİNCAN	1	100			1	100
DİĞER*			10	54	10	54
TOPLAM	303	3.920	45	281	348	4.201

Kürt Sorununda Çatışmalı Süreç ve Toplu Mezarlar

İHD Diyarbakır Şubesi'nin hazırladığı Türkiye'de Toplu Mezarlar Raporu'na (2014) göre;

- Açılan 45 toplu mezarda 281 kişi bulunmuştur.
- Toplu mezar olduğu belirtilen en az 303 alanda, en az **3.920** kişinin bulunduğu iddia edilmektedir.
- Açılan/açılmayan toplam **348 toplu mezarda 4.201 kişinin** gömülü olduğu tahmin edilmektedir.

Bunların dışında en az 12 toplu mezarın açılıp mezarlık haline getirildiği belirtilmektedir.

*Resmi açıklamalara göre 2000-2006 yılları arasında Hizbullah örgütüne yönelik operasyonlar sonucu İstanbul, Diyarbakır, Mersin, Konya, Ankara, Batman ve Şırnak'ta 10 evde yapılan kazılarda 54 kişinin cesedi bulunmuştur.

Kürt Sorununda Çatışmalı Süreçte Faili Meçhul Cinayetler ve Yargısız İnfazlar

3.052

Faili Meçhul Cinayet

3.356

Yargısız İnfaz

Kürt sorunu kaynaklı çatışmaların yoğunlaşmasına, faili meçhul cinayetlerin ile yargısız infazların da artması eşlik etti. İHD'nin tespitlerine göre 1990 - 2023 arasında 3.052 faili meçhul cinayet yaşandı. Aynı dönemde 3.356 kişi yargısız infaz sonucu öldürüldü.

